

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.

☎: 441-6501 ☎: 06-1/441-6502

✉: titkarsag@panasztestulet.hu

🌐: www.panasztestulet.hu

Ügyszám: FRP/285/2012/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

362/2012. (X. 17.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) a **panaszos**¹ törvényes képviselő útján 2012. április 6-án előterjesztett **panasza alapján indult eljárásban** a 2012. október 17-én megtartott zárt ülésén született állásfoglalását

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k .

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I.

1) A panaszos 2012. április 6-án, elektronikus úton terjesztette elő beadványát, amelyet ugyanezen a napon, postai úton, aláírásával megerősítve édesanyja is megküldött a panaszos képviselőjének. A panaszos előadja, hogy 2012. március 30-án este, a Jobbik Ifjúsági Tagozatának több tagjával együtt követték Schmitt Pál köztársasági elnök beszédét a televízióban, és felháborodással vették tudomásul, hogy az elnök nem mondott le posztjáról. Mint a politika és a közélet iránt érdeklődő fiatalok, barátaival együtt úgy döntöttek, valamilyen formában tiltakozniuk kell ez ellen. Ezért a beszéd után körülbelül 20 perccel egy spontán figyelemfelhívó villámtüntetést tartottak a Lánchídon. Céljuk az volt, hogy ezzel a rövid akcióval felhívják a társadalom figyelmét arra, hogy a köztársasági elnök és a mögötte állók viselkedése mély morális szakadékba taszítja az országot. A panaszos elmondása szerint, mivel viszonylag kevesen voltak, úgy döntöttek, hogy néhány percre elfoglalják a

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

Lánchíd mindkét sávját. A forgalmat figyelve úgy léptek az útra, hogy a közlekedő gépkocsikat ne kényszerítsék hirtelen fékezésre. Ezt követően, egy percen belül, a már kb. 15 perce a helyszínen tartózkodó rendőrök odarohantak és elkezdték a panaszost és társait „agresszíven feltépni az aszfaltról”. A testi kényszer alkalmazása közben a rendőrök azt kiabálták a tüntetőknek, hogy fejezzék be, amit tesznek, a reakciójukat azonban nem várták meg. A panaszos és több társa kezét erősen kicsavarták, majd nagy erővel a hídnak lökték, és ott ebben a megfeszített pózban kb. 20 percig tartották őket. A panaszos több társát trágár kifejezések kíséretében állították elő. Az előállítás során lehetőséget sem adtak a tüntetőknek arra, hogy követhessék a rendőrök utasításait. A panaszos állítása szerint ezzel szemben a Hallgatói Hálózat által tartott hasonló demonstráció során teljesen más módon lépett fel a rendőrség. Ott adtak időt a tüntetőknek a reagálásra és sokkal humánusabb módon állították elő őket. Meglátása szerint a figyelemfelhívó tüntetéseket érdemes összehasonlítani, mert látható a két csoporttal szemben tanúsított magatartás közötti különbség. A panaszos megjegyzi azt is, hogy az előállítás során órákat kellett várakoznia a rendőrség udvarán.

2) A panaszos több, a világhálón megtalálható, az eseményeket bemutató videofelvételt is megjelölt a panaszában. A www.youtube.com/watch?v=ahTFtsh-XmA&feature=related linken található felvételen az alábbiak láthatóak.

A felvétel kezdetén kb. 15 fiatal – az egyébként gyér – gépkocsiforgalmat megállítva az úttestre lép, ott leül, a járművek dudálásba kezdenek. A tüntetők eközben kórusban zengik: „Schmitt Pál mondjon le! Mondjon le! Mondjon le!” Kb. 40 másodperc elteltével érkeznek meg a rendőrök, akik addig a hídfőnél teljesítettek szolgálatot. A tüntetők ekkor a rendőröket meglátva azt kiabálják egymásnak: „Kapaszkodni!” A felvételen a nagy hangzavar ellenére is hallható, ahogy az egyik rendőr – higgadt hangon – arra kéri az úttesten ülőket, hogy legyenek szívesek felállni. A következő másodpercekben azonban a földön összekapaszkodva ülő fiatalokat testi kényszerrel felállítják, és a járda felé kísérik, a nagyobb ellenállást tanúsítókat húzzák. Egyes tüntetők önként távoznak.

Az akció végén három férfi marad az úttesten, akiket a rendőrök ismételten felszólítanak, hogy álljanak fel, különben a rendőrök állítják fel őket. Az egyik férfi közli, hogy a tájékoztatást megértette, azonban mindhárman ülve maradnak. A rendőrök még néhányán alkalommal – már emelt hangon – felszólítják a férfiakat arra, hogy hagyják el az úttestet, az utóbbiak azonban továbbra sem tesznek eleget a kérésnek. Egy rendőr megpróbálja az egyik tüntetőt egyedül felhúzni a földről, kollégái azonban figyelmeztetik, hogy egyedül ne próbálja meg kivezetni, várja meg, amíg létszámban kiegészülnek. Végül több rendőr a járda felé húzza a tüntetőket, akik láthatóan nem hajlandóak lábra állni. A hangulat meglehetősen feszült a helyszínen, a tüntetőket többen a járdáról támogatják bekiabálásokkal. A rendőröket a tüntetők és a helyszínen lévő szimpatizánsok egyaránt provokálják. A kamerát tartó férfi, és az eseményeket figyelő társai például azt kiáltják a rendőrök felé „Mit csinálsz? Mit csináltok velem? Mit csinálsz? Mit csinálsz? Mi vagy te, terrorista? Mit csinálsz velem? Megölsz? A sajátjaidat?” stb. A felvételen ezt követően látható, hogy az intézkedés alá vontakat átvizsgálják, a híd lábánál állnak terpeszállásban, kezüket a falnak támasztva. A tömeg újra Schmitt Pál lemondását követeli.

A panaszos a felvételen beazonosítható, „Harcos” feliratú kabátot visel. A felvétel 20. másodpercénél a panaszos zászlóval a kezében szalad társai után a hídra, és leül az úttesten. 1 perc 13 másodpercénél látható, hogy két mellette ülő társába karolva várja a rendőröket, majd

1 perc 37 másodpercnél a rendőrök elhúzzák, elesik. 3 perc 38 másodpercnél a híd lábánál a falhoz támaszkodva látható.

A <http://www.youtube.com/watch?v=wWLRp-wojzc> linken fellelhető felvételen a fentiekén túl látható, hogy miután az utolsó tüntetőt is kivezetik az útról, újra megindul a gépkocsi forgalom. Az intézkedés alá vontak a falnál állnak egymás mellett, az egyik rendőr hangosan felszólítja őket, hogy vegyék elő személyi igazolványukat. Az intézkedés alá vontak közben azt skandálják: „Mondjon le!”. Néhány perc elteltével az intézkedés alá vontakat fokozatosan a rabomobилоkhoz vezetik, kivéve egy férfit, akinek elmondása szerint sérülései keletkeztek, őt egy mentőautóhoz kísérik.

A panaszos ezen a felvételen is beazonosítható, a felvétel 9. másodpercnél a hídon beszélget, 29 másodpercnél az úttesten ül, 1 perc 13 másodpercnél egy rendőr elhúzza a járda felé. 6 perc 12 másodpercnél a rabomobil felé kísérik, ahol ezt követően 6 perc 48 másodperc és 6 perc 53 másodperc között várakozik. Látható, hogy a panaszos kivezetése után még kb. 3-4 demonstráló marad az úttesten.

3) A panaszos édesanyja 2012. május 15-ei keltezésű levelében az alábbiakkal egészítette ki a panaszt.

A Testületnek az előállítás menetét firtató kérdéseire a panaszos édesanyja előadta, hogy a panaszolt napon este 20 óra 45 perc körül állították elő a panaszost és társait. A rendőrség a panaszos édesanyját 22 óra 45 perckor értesítette, hogy a fiát előállították. Megkérdezték, be tud-e menni a BRFK V. Kerületi Rendőrkapitányságra, vagy vigyék a panaszost „zárkába”. A panaszos édesanyja azonnal elindult, és 23 órakor már a kapitányságon volt, ahol azt a tájékoztatást kapta, hogy mivel a fiatalok szülei közül ő érkezett meg a leghamarabb, a panaszost fogják először kihallgatni. Erre 2012. március 31-én 0 óra 51 perckor került sor. A meghallgatást követően arról tájékoztatták, hogy a jegyzőkönyv, a határozat, és az igazolás elkészítését követően hazaviheti a fiát, akit azonban csak 3 óra 56 perckor bocsátották szabadon. A panaszos édesanyja megjegyzi, hogy annak ellenére, hogy a fiát hallgatták meg először, hetedik, vagy nyolcadikként bocsátották csak szabadon.

20 óra 50 perctől 21 óra 30 percig bilincset alkalmaztak a panaszossal szemben. Megjegyzi, hogy volt olyan előállított is, akinél ez az időtartam 20 perccel rövidebb volt. A panaszos édesanyja elmondja: otthon vette észre, hogy fia farmernadrágja két helyen is kiszakadt. A kapitányságra érve a panaszos ruházatát ismét átvizsgálták, majd személyes tárgyait jegyzőkönyv ellenében elvették. A panaszos édesanyja hozzáteszi, hogy míg a rendőri jelentés szerint már 21 óra 30 perc előtt kiértesítették, arra ténylegesen csak 22 óra 45 perckor került sor.

A Testület azon kérdésére, hogy a panaszos hozzávetőlegesen mennyi időt kényszerült a kapitányság udvarán tölteni, az a válasz érkezett, hogy kb. 20 percet, a panaszos azonban nem viselt órát, így nem tudja pontosan. Előadja továbbá, hogy az udvarról először egy folyosóra kísérték a panaszost és társait, majd különböző szobákba. A panaszos édesanyja megjegyzte, hogy a híd lábánál, a falnak támaszkodva kb. 15 percet kellett eltölteniük az intézkedés alá vontaknak.

II.

A Testület a tényállás tisztázása érdekében megkereséssel fordult a rendőrséghez. A rendelkezésre bocsátott dokumentumokból az alábbi releváns tények voltak megállapíthatók.

1) A 2012. május 13-án kelt parancsnoki kivizsgálás szerint a panaszossal szemben 2012. március 30-án 20 óra 50 perckor kezdeményezték intézkedést a BRFK Rendészeti Szervek Közrendvédelmi Főosztály Szakszolgálati Osztály Vasútbiztonsági Alosztály beosztottjai, és 21 óra 30 perckor állították elő a BRFK V. Kerületi Rendőrkapitányságra. Azzal egy időben a panaszoson kívül további 12 személyt állították elő, az előállító helyiség azonban csak négy fő befogadására alkalmas, ezért kilenc előállított őrzését a kapitányság épületében oldották meg. Mivel a panaszos fiatalos volt, nem helyezték el előállító helyiségben, meghallgatásáig a kapitányság aulájában őrizték. A panaszos meghallgatása 2012. március 31-én 0 óra 51 perctől 1 óra 10 percig tartott, 3 óra 56 perckor bocsátották szabadon. A kapitányságvezető elmondása szerint a panaszos és társainak előállítása azért tartott több órán át, mert azonos időben 13 főt állítottak elő a kapitányságra. Az előállítottakat be kellett fogadni, a náluk lévő tárgyakat letétbe kellett venni. A meghallgatásokat, valamint a határozatok meghozatalát három előadó végezte párhuzamosan. A határozatok átvételét követően az előállítottakat folyamatosan bocsátották szabadon.

A parancsnoki kivizsgálás szerint a panaszos és társai vonatkozásában az előállítás, a befogadás, a letételezés, a meghallgatások, valamint a határozatok elkészítését követően a szabadon bocsátások folyamatosak voltak. A kivizsgálás során olyan tény nem állapítottak meg, amely az intézkedést, és a meghallgatást végzőkkel szemben fegyelmi eljárás megindítását indokolta volna. Az előállítottak a rendőri intézkedéssel, illetve a rendőrök hangnemével szemben panasszal nem éltek.

2) Az előállítás végrehajtásáról szóló jelentés szerint 2012. március 30-án 20 óra 50 perckor Budapesten, a Lánchíd pesti hídfőjénél a panaszost a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 29. § (1) bekezdésének első fordulata szerint igazoltatták, az Rtv. 31. § (1) bekezdése szerint átvizsgálták, majd az Rtv. 33. § (2) bekezdés f) pontja szerint, mint a szabálysértést felszólítás ellenére tovább folytató személyt, előállították. A panaszossal szemben az Rtv. 47. §-a alapján testi kényszerrel, valamint az Rtv. 48. § c) és d) pontja alapján 20 óra 50 perctől 21 óra 30 percig bilincset alkalmaztak. A panaszos törvényes képviselőjét kiértesítették. 21 óra 30 perckor a panaszost átadták a BRFK V. Kerületi Rendőrkapitányságnak. Az Rtv. 33. § (4) bekezdés alapján az előállítás okáról szóló tájékoztatót, valamint az előállítás időtartamáról szóló igazolást kiadták.

A parancsnoki vélemény és kivizsgálás szerint az igazoltatás, az átvizsgálás, az előállítás, valamint a kényszerítő eszközök alkalmazása jogszerű, szakszerű és arányos volt.

3) Az előállítás időtartamáról kiállított igazolás szerint a panaszos előállítása 2012. március 30-án 20 óra 50 perckor kezdődött, szabadon bocsátásának időpontja azonban olvashatatlan a nyomtatványon. Az igazolás szerint az előállítás időtartama alatt a panaszosnak sérülése, panasza nem keletkezett.

4) A rendezvényen végrehajtott előállításról készített jelentőlap tanúsága szerint az intézkedés oka, hogy a panaszos a társaival az úttesten leült, és ezen cselekményével rendőri felszólításra

sem hagyott fel, megvalósítva ezzel a KRESZ 21. §-ában foglalt szabálysértést. A panaszossal szemben bilincset szökés, illetve támadás megakadályozása érdekében alkalmaztak.

5) A rendőrség megküldte az eseményekről mobil kamerával készített felvételeit, amin a jelen állásfoglalás I. rész 2) pontjában már ismertetett események láthatóak azzal a különbséggel, hogy a rendőrségi felvételen az események időpontja is fel van tüntetve. A tüntetők a felvétel tanúsága szerint 20 óra 49 perckor foglalták el az úttestet, a rendőrök 20 óra 50 perckor érkeztek meg, és 20 óra 52 percig az úttesten ülő valamennyi tüntetőt a járdára vitték, utasították. A híd lábánál az átvizsgálások 21 óra 6 percig tartottak, ekkor indultak meg a rendőrök az intézkedés alá vontakkal a rabomobil felé.

6) A rendőrség megküldött egy másik, a panaszolt időpontban Budapesten, a Szabadság hídon, az LMP aktivistái által rendezett demonstrációról készült felvételt is. A tüntetők itt is a hídon, az úttestre ülve fejezték ki nemtetszésüket az akkor hivatalban lévő köztársasági elnökkel szemben.

A felvételen látható, hogy a hangulat nyugodt, a tüntetők – összesen tizenegy fő – az úttesten ülnek, egyikük cigarettázik. A rendőrök a törvény nevében felszólítják őket, hogy a szabálysértést fejezzék be, és hagyják el az úttestet. A tüntetők egyike jól hallgatóan megkérdezi a társait, akarnak-e bemenni a rendőrségre, ha nem, „vonuljanak vissza”. Társait arra is figyelmezteti, hogy időközben a harmadik felszólítást intézték hozzájuk a rendőrök. A tüntetők ezt követően megegyeznek abban, hogy nem kívánnak bemenni a rendőrségre, majd lassan mindannyian felállnak, és elhagyják az úttestet.

7) A <http://www.fovarosi-hirhatar.hu/hir/a-jobbik-a-lanchidon-az-lmp-a-szabadsag-hidon> linken található cikkből kiderül, hogy a rendőrök az LMP aktivistái közül is előállítottak 6 főt a BRFK IX. kerületi Rendőrkapitányságra.

III.

A Testület a panaszbeadvány és a rendőrség által rendelkezésre bocsátott dokumentumok alapján vizsgálat tárgyává tette a panaszossal szemben foganatosított igazoltatás, átvizsgálás, kényszerítő eszköz alkalmazás és előállítás jogszerűségét, valamint azt, hogy részrehajlóan jártak-e el a rendőrök a panaszossal és társaival szemben az ugyanazon időpontban, Budapest egy másik pontján tartott hasonló tüntetés résztvevőikhez képest.

A vizsgálat során a Testület megállapította, hogy a rendőri intézkedések érintették a panaszosnak a Magyarország Alaptörvénye II. cikkében foglalt emberi méltósághoz, a IV. cikk (1) bekezdésében rögzített személyi szabadsághoz, a VI. cikk (2) bekezdése szerinti személyes adatok védelméhez, a VIII. cikkben foglalt békés gyülekezéshez, és a XXIV. cikkben foglalt tisztességes eljáráshoz, úzódó alapvető jogát az alábbiak szerint.

1) A Testület mindenekelőtt a panaszos gyülekezési jogának szempontjából vizsgálta az eseménysort.

a) Amint azt 75/2008. (V. 29.) AB határozatában az Alkotmánybíróság kifejtette, „a Gytv. [a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény] I. fejezetének rendelkezései – az Alkotmány 62. § (1) bekezdésének megfelelően – magukban foglalják a békés célú spontán, illetve gyors

gyűlések szabadságát is. Tehát [...] a Gytv.-nek az Alkotmány 62. § (1) bekezdésével összhangban lévő értelmezéséből az következik, hogy a Gytv. 1. és 2. §-a alapján **törvényes lehetőség van spontán (nem szervezett) békés gyülekezésekre**, amelyeket a 6. § alapján nem lehet előzetesen bejelenteni.”

Az Alkotmánybíróság kifejtette: mind a valóban spontán (tehát „nem előre eltervezett és megszervezett módon [...], hanem több személy egymástól többé-kevésbé független cselekvése eredményeként” létrejövő), mind a rendezvényre okot adó esemény miatt rendkívül rövid időn belül megtartható rendezvények, mint „közéleti célú, békés megmozdulások az Alkotmány 62. § (1) bekezdésében elismert gyülekezési jog körébe tartoznak. [...] A gyülekezési jognak ez a felfogása illeszkedik az alkotmányos demokráciákkal szemben támasztott elvárásokhoz. A Német Szövetségi Alkotmánybíróság gyakorlata a spontán és a gyors gyülekezéseket (Eilversammlungen) alkotmányos védelemben részesíti. Ezért a bejelentési kötelezettséget tartalmazó szabályozás a spontán gyűlésekre nem alkalmazható (BVerfGE 69, 344.; BVerfGE 85, 69.). [...] Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet e tárgykörben kibocsátott dokumentuma a gyülekezési jog lényeges elemének minősíti a spontán, illetve az azonnali demonstrációk lehetőségét. (OSCE/ODIHR Guidelines for Drafting Laws Pertaining to the Freedom of Assembly, chapter 5.3. Warsaw, December 2004.) Az Emberi Jogok Európai Bírósága szerint önmagában a bejelentési kötelezettség nem korlátozza a gyülekezési jog lényegét (Rassemblement Jurassien Unité kontra Svájc, 8191/78. sz. 1979. október 10.), ugyanakkor a be nem jelentett, békés célú és lefolyású tüntetés azonnali rendőrségi feloszlatása sérti az Egyezmény 11. cikkében biztosított gyülekezési szabadságot (Oya Ataman kontra Törökország, 74552/01. sz., 2006. december 5.).”

A Testület egyetért az alapvető jogok biztosának a panasz tárgyát képező eseménysorral kapcsolatban kiadott, AJB-3673/2012 számú jelentésében foglaltakkal (lásd: www.ajbh.hu/allam/jelentes/201203673.rtf), miszerint a Lánchíd úttestén való leülés spontán gyülekezésnek minősül, „ugyanis több személy, azonos helyen, annak érdekében gyűlt békésen össze, hogy – vitán felül állóan közéleti kérdésben – véleményét közösen kinyilvánítsa, vagyis a vizsgált ügyben az aktivisták [...] gyülekezési jogukat gyakorolták. [...]A] két rendezvény előtt néhány órával jelentette be a korábbi köztársasági elnök, hogy nem kíván lemondani, [...] ehhez az eseményhez időben szorosan kapcsolódott a gyülekezési jog gyakorlása. Egy politikai eseményre való, bárki által felismerhető demonstráció formájában történő azonnali reagálásnak volt tekinthető. A [...] gyülekezésre okot adó körülmény és a rendezvény közötti nagyon szoros időbeli kapcsolatra, továbbá arra figyelemmel, hogy azok szervezettségére nem merült fel adat”, – összhangban az alapvető jogok biztosának következtetésével – megállapítható, hogy a panaszos részvételével tartott demonstráció spontán gyülekezés volt, tehát a rendőri fellépés érintette a panaszos gyülekezési jogát.

A Testület abban a tekintetben szintén osztja az alapvető jogok biztosának álláspontját, hogy erre való tekintettel a rendőrségnek nem szabálysértési tényállásként, hanem gyülekezési jogi kérdésként kellett volna a helyzetet értékelni és elemeznie, hiszen – amint arra a biztos rámutat – „a gyülekezési jog gyakorlása rendszerint együtt járhat a közút illetlen igénybevételel. Álláspontom szerint ebből pedig az is következik, hogy a tüntetők úttestre lépésükkor nem gyalogosok, és az úttest sem tekinthető a KRESZ szerinti közútnak. Ha ugyanis a tüntetők gyalogosok lennének, az úttest pedig közút, akkor valamennyi esetben valamennyi résztvevővel szemben szabálysértési eljárást kellene indítani, ha a gyülekezési jog gyakorlása során úttestre lépnek. [...] Jelen esetben ezért a tiltakozók magatartása a vizsgált

rendezvények időpontjában hatályban volt, a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 1. § (1) bekezdés alapján sem volt szabálysértésnek tekinthető, ugyanis a jogellenesség, mint annak fogalmi eleme nyilvánvalóan hiányzott. Ha a rendezvény a Gytv. hatálya alá tartozónak minősül, akkor azt kellett volna vizsgálnia a rendőrségnek, hogy a gyülekezési jog gyakorlása nem valósít-e meg olyan okot, amely miatt a rendezvény feloszlására sor kerülne.” Ez utóbbi körben a Testület álláspontja a következő.

A jelen eset analóg az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt folyamatban volt és az Alkotmánybíróság által is hivatkozott *Oya Ataman kontra Törökország* ügygel (74552/01 számú ügy), amelyben a kérelmező 2000. április 22-én demonstrációt szervezett egy bizonyos, rendkívül szigorú büntetőtípus bevezetése ellen. A demonstráció délben kezdődött, 40-50 ember vett rajta részt, akik plakátokkal gyűltek össze egy forgalmasabb téren Isztambul belvárosában. A céljuk egy nyilvános nyilatkozat felolvasása volt. A török rendőrség hangosbemondókkal figyelmeztette a demonstrálókat, hogy bejelentés hiányában a tüntetés jogellenes, és felhívta őket arra, hogy oszoljanak szét. A tüntetők nem engedelmessé váltak, ezért a rendőrség fél óra múltán paprika spray-vel feloszlatta a rendezvényt és 39 tüntetőt előállított.

A Bíróság megállapította, hogy mivel a demonstrálók megszegték a török jog alapján fennálló bejelentési kötelezettségüket, a tüntetés nem volt jogszerű, ám kimondta, hogy a rendezvény jogszerűtlensége nem feltétlenül alapozza meg az oszlatást, mint arányos reakciót. Bár a rendezvény nem volt jogszerű, „nincs rá bizonyíték, hogy a demonstráló csoport a közlekedés megzavarásától eltekintve veszélyt jelentett volna a közrendre. [...] A Bíróság rögzíti, hogy a tüntetés délben kezdődött, és a csoport tagjait fél órán belül előállították. A Bíróság különösen aggályosnak tartja azt a türelmetlenséget, amellyel a hatóságok véget kívántak vetni a rendezvénynek [...]. A Bíróság szerint amennyiben a tüntetők nem alkalmaznak erőszakot, a hatóságoknak bizonyos fokú toleranciát kell tanúsítaniuk a békés gyülekezések iránt, ha nem kívánják megfosztani a gyülekezési jogot biztosító 11. cikket a tényleges tartalmától.”

Mivel az esetet gyülekezési jogi szempontból kell értékelni, a Gytv. szabályai alkalmazandók rá. A Gytv. 2. § (3) bekezdése értelmében a gyülekezési jog gyakorlása – egyebek mellett – nem járhat mások jogainak és szabadságának sérelmével. A 14. § (1) bekezdése értelmében a rendőrségnek a gyülekezést fel kell oszlatnia, ha a gyülekezési jog gyakorlása a 2. § (3) bekezdésében foglaltakba ütközik, tehát akkor is, ha a gyülekezési jog gyakorlása mások jogait és szabadságát sérti.

Fontos, hogy a Gytv. 2. § (3) bekezdése mások jogainak és szabadságának sérelméről, nem pedig korlátozásáról beszél, hiszen a gyülekezési jog gyakorlása sokszor korlátozza mások jogait és szabadságát (pl. a szabad mozgáshoz való jogot), ez ugyanakkor gyakran elkerülhetetlenül szükséges velejárója a gyülekezési joggal élésnek.

Az az *Ataman-ügyben* is kifejtett álláspont, hogy a hatóságoknak bizonyos fokú türelmet, toleranciát kell tanúsítaniuk a békés – legfeljebb a forgalom megzavarásával járó – demonstrációk iránt, oly módon fordítható le a magyar szabályozási keretre, hogy a spontán gyülekezések forgalomkorlátozó hatása egy bizonyos időtartamig mások jogainak és szabadságának csupán korlátozását, ezen időtartamon túl viszont a sérelmét eredményezi. Ilyen értelmezés mellett lehet megtalálni az egyensúlyt a kétféle, egyaránt jogos érdek között.

Ebből a rendőrségre nézve az következik, hogy a forgalom megzavarásával, korlátozásával járó, előre be nem jelentett, de egyéb feloszlási ok alá nem eső gyülekezések esetében

bizonyos időt biztosítani kell a gyülekezőknek arra, hogy közös véleményüket kinyilváníthassák, azonban ezen idő eltelte után a harmadik személyek mozgásszabadságának sérelme miatt és arra hivatkozva módjuk (illetve kötelezettségük) van a gyülekezés feloszlására a Gytv. 2. § (3) bekezdés és a 14. § (1) bekezdés alapján. Azt, hogy milyen hosszú ez a „türelmi” idő, az eset összes körülménye (így többek között a forgalomban okozott zavar mértéke) alapján kell a rendőrségnek mérlegelnie.

A Testület megítélése szerint a jelen ügyben a híd úttestére való leüléstől a rendőri beavatkozásig terjedő kb. 40 másodperces idő bizonyosan nem volt elegendő arra, hogy a panaszos és társai a gyülekezés apropóját jelentő közéleti kérdéssel kapcsolatos véleményüket megfelelően kifejtthessék, mielőtt a rendőrök – az intézkedés tartalmát tekintve – a gyülekezést feloszlatták. Ezért sérült a panaszos gyülekezési joga.

A Testület ugyanakkor fontosnak tartja megjegyezni, hogy a fenti gondolatmenet a gyülekezési jog és a közlekedésben részt vevők mozgásszabadsága közötti összeütközésre vonatkozik. A forgalom akadályozásának módjától függően ugyanakkor felmerülhet a panaszolt esethez hasonló ügyekben mások testi épségének, biztonságának veszélyeztetése is, amely a gyülekezési jog gyakorlására hivatkozva sem engedhető meg. Amennyiben tehát a forgalmat a demonstrálók olyan módon zavarják meg, amely a forgalomban részt vevők biztonságát, testi épségét közvetlenül veszélyezteti, úgy a rendőrségnek intézkednie kell. Ha maga a demonstráció jelent folyamatosan veszélyeztető állapotot (például a résztvevők olyan helyen kívánnak tiltakozni, amely a nagy sebességgel közlekedő autók vezetőinek számára beláthatatlan), úgy a fenti, türelmi időre vonatkozó előírás értelemszerűen nem érvényesül, ha pedig a forgalom megállítása történik veszélyeztető módon, de maga a demonstráció ezt követően már nem jelent veszélyt, úgy a türelmi idő eltelte és a tüntetés feloszlása után szóba jöhet a veszélyeztető magatartást tanúsító személy(ek) felelősségre vonása.

b) Szintén sérült a panaszos gyülekezési joga eljárási szempontból, mivel a rendőrség – a panaszos magatartásának gyülekezési jogi jellegét fel nem ismerve – a panaszos részvételével folyó demonstrációt nem a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően oszlatta fel.

A rendezvények rendjének biztosításával kapcsolatos rendőri feladatokról szóló 15/1990. (V. 14.) BM rendelet 15. § (3) bekezdése értelmében a rendőrség a rendezvény feloszlásakor jól hallható módon – hangosbeszélőn – figyelmezteti a résztvevőket, hogy ha nem hagynak fel a törvénysértő magatartásukkal, illetőleg a helyszínről önként nem távoznak el, akkor a rendőrség – akár kényszerítő eszköz igénybevitelével is – szétoszlattja a rendezvényt. A rendőrség azt is közli, hogy a rendezvény helyszínét milyen irányban hagyják el. Ha a figyelmeztetés nem vezet eredményre, azt kétszer meg kell ismételni. A (4) bekezdés pedig kimondja: a tömeg oszlatására – a rendőri kényszerítő eszközök alkalmazására – csak akkor kerülhet sor, ha a felszólítás és a további két alkalommal megismételt figyelmeztetés ellenére a tömeg nem oszlik szét.

A videofelvételekből nyilvánvaló, hogy – szemben például a Szabadság hídi eseménysorral – a rendőrök a demonstrálókat nem figyelmeztették a jogszabályban meghatározott módon, hiszen az, hogy az egyik rendőr a testi kényszer alkalmazását megelőző másodpercben, illetve azzal egyidejűleg, arra hívja fel a tüntetőket, hogy álljanak fel legyenek szívesek, nem tekinthető még egyetlen, nemhogy három figyelmeztetésnek sem. Mivel pedig a jogszerű oszlatásnak a BM rendelet 15. § (4) bekezdése alapján előfeltétele a megfelelő figyelmeztetés, **megállapítható, hogy sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő joga a gyülekezési jogával összefüggésben.**

2) A panaszos sérelmezte, hogy az őt és több társát a betonról „feltépték”, kezüket erősen kicsavarták, majd őket nagy erővel a hídnak lökték, és ott ebben a megfeszített pózban kb. 20 percig tartották őket.

A rendőrség a testi kényszer jogalapjaként az Rtv. 47. §-át jelölte meg, amely szerint „a rendőr – intézkedése során – az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszert) alkalmazhat.

A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (Szolgálati Szabályzat) 39. §-a értelmében passzív ellenszegülést tanúsító személy, aki a rendőri intézkedés során a számára jogszerűen adott rendőri utasításokat nem hajtja végre, de tevőleges ellenszegülést nem mutat, aktív ellenszegülést tanúsít az, aki nem veti magát alá a jogszerű rendőri intézkedésnek, magatartásával fizikai erő kifejtés útján is igyekszik azt megakadályozni.

Tekintettel arra, hogy – amint az a videofelvételekből is kiderül – a panaszost és társait az intézkedő rendőrök nem hívták fel arra, hogy a híd úttestét hagyják el (a testi kényszer alkalmazásával gyakorlatilag egyidejűleg és a szöveggörnyezetből is egyértelműen csupán a tüntetők valamelyikének címzett „legyen szíves felállni az úttestről” felszólítás nem tekinthető megfelelő felhívásnak), fogalmilag kizárt volt olyan ellenszegülés, amely a testi kényszert megalapozhatta volna.

Ilyen felhívás hiányában a panaszossal szemben alkalmazott a testi kényszert a Testület – összhangban az alapvető jogok biztosának következtetéseivel – jogszerűtlennek tartotta, és megállapította, hogy ennek következtében sérült a panaszos emberi méltóságához és abból levezethető testi integritáshoz fűződő joga.

3) A bilincs alkalmazásával összefüggésben a Testület az alábbiakat rögzíti.

Az Rtv. 48. §-a rendelkezik a bilincselésről. A hivatkozott jogszabályhely értelmében „a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy a) önkárosításának megakadályozására, b) támadásának megakadályozására, c) szökésének megakadályozására, d) ellenszegülésének megtörésére.”

A Szolgálati Szabályzat 39. §-a szerint kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan.

Ezzel összhangban a Szolgálati Szabályzat 41. § (1) bekezdése konkretizálja a bilincshasználat eseteit, amikor kimondja: bilincs alkalmazása az Rtv. 48. §-ában meghatározott esetekben különösen azzal szemben indokolt

- a) aki erőszakos, garázda magatartást tanúsít, és ennek abbahagyására testi kényszerrel nem készíthető,
- b) aki az intézkedő rendőrt, annak segítőjét, valamint az intézkedésben közreműködőt megtámadja,
- c) akinek az elfogására bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, és szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg,

- d) akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg,
- e) aki önkárosító magatartást tanúsít vagy ilyen magatartás tanúsításával fenyeget,
- f) akinek fogvatartása során kísérését rendelték el, és a kísért személy veszélyessége azt indokolja, vagy
- g) akit egyedül intézkedő rendőr állít elő.

Az előállítás végrehajtásáról szóló jelentés szerint bilincselést szökés, illetve támadás megakadályozása érdekében alkalmaztak az intézkedő rendőrök 20 óra 50 perctől 21 óra 30 percig. A rendőrség azonban nem tájékoztatta a Testületet arról, hogy a panaszosnak konkrétan milyen magatartása indokolta a bilincselést.

A felvételek alapján 21 óra után néhány perccel kezdték meg az intézkedés alá vontak beszállítását a rendőrségre, ezt megelőzően bilincset nem alkalmaztak velük szemben, még az igazoltatás helyszínétől a rabomobilhoz kísérés ideje alatt sem. A felvételek tanúsága szerint nem pontos tehát a jelentésben a bilincselés kezdeteként megjelölt 20 óra 50 perces időpont, mivel a bilincselés kezdete kb. 15 perccel későbbre tehető. A jelentés szerint a bilincselés megszüntetésének időpontja 21 óra 30 perc, ami egyben a panaszos BRFK V. Kerületi Rendőrkapitányságra történő átadásának időpontja. Megállapítható tehát, hogy a panaszost a kapitányságra történő beszállítás idejére bilincselték meg.

Egyértelmű, hogy a Szolgálati Szabályzatban meghatározott esetek nem álltak fent, hiszen (még ha a panaszos és társai magatartását jogszerűtlen lett volna is), kétségtelen, hogy a rendőrség sikerrel megtörte az ellenállásukat a – fentiekben egyébként jogsértőnek talált – testi kényszerrel. Márpedig a Szolgálati Szabályzat 41. §-ának alpontjai szerint a bilincselés csak olyankor alkalmazható, amikor a testi kényszer nem vezet eredményre. E tesz alapján a panaszos megbilincselésének nem lett volna helye.

Ezt támasztja alá az is, hogy az intézkedő rendőrök a bilincs alkalmazását még az intézkedés kezdetén, a legfeszültebb pillanatokban, illetve az azt követő kb. negyed órában sem tartották indokoltnak. Figyelemmel e körülményre, továbbá arra, hogy rendőrség sem tárt fel olyan konkrét egyedi panaszosi magatartást, amely a bilincselést indokolta volna, a Testület úgy ítélte meg, hogy szükségtelen volt a bilincs alkalmazása a beszállítás idején.

A fentiek miatt a Testület úgy foglalt állást, hogy a jogalap hiányában történt bilincselés miatt sérült a panaszos emberi méltósághoz és személyi szabadsághoz fűződő alapjoga.

4) A Testület ezt követően a panaszos előállításának jogszerűségét vizsgálta.

A rendőrség által megküldött iratok az előállítás jogalapjául az Rtv. 33. § (2) bekezdés f) pontját jelölték meg. A rendezvényen végrehajtott előállításról készített jelentőlap szerint a panaszost azért állították elő, mert rendőri felszólítás ellenére nem hagyott fel azzal a magatartásával, amely KRESZ 21. §-ába ütközött (e szakasz szerint „a gyalogosnak a járdán, ahol pedig járda nincs, a leállósávon, az útpadkán vagy a kerékpárúton kell közlekednie”), a panaszost tehát mint a szabálysértést abbahagyásra való felszólítás ellenére tovább folytató személyt állították elő.

Mivel a videofelvételek alapján egyértelmű, hogy a hídon ülő személyeket, köztük a panaszost nem szólították fel megfelelően (illetve egyáltalán) a magatartásuk abbahagyására, mielőtt a – rendőrség szerint elkövetett – szabálysértést testi kényszer alkalmazásával megszakították, nyilvánvalóan nem állhatott fent a rendőrség által hivatkozott előállítási ok.

Ennek következtében a panaszos előállítása nem volt jogszerű, így előállítása sértette a személyi szabadsághoz fűződő alapvető jogát.

5) A panaszos sérelmezte, hogy órákat kényszerült várakozni a rendőrség udvarán, ezért a Testület az előállítás időtartamát, és a panaszos előállításának körülményeit is vizsgálata körébe vonta.

a) Az előállítás időtartama tekintetében a Testület az alábbi megállapításra jutott.

Az Rtv. 33. § (3) bekezdése szerint a „rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal 4 órával meghosszabbíthatja. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani.”

A Szolgálati Szabályzat 30. § (3) bekezdése szerint az előállítás a fogvatartott személy szabadon bocsátásáig vagy őrizetbe vételéig, illetve előzetes letartóztatásáig, de legfeljebb az Rtv. 33. § (3) bekezdésében meghatározott ideig tart.

Az előállítás időtartamáról kiállított igazolás szerint a panaszos előállítása 2012. március 30-án 20 óra 50 perctől 2012. március 31-én 3 óra 56 percig, azaz összesen 7 óra 6 percig tartott. A rendőrség tájékoztatása szerint a panaszos kihallgatása 0 óra 51 perc és 1 óra 10 perc között zajlott, ezt megelőzően befogadása, valamint a személyes tárgyai letétbe helyezése történt. A kapitányságvezető az előállítás hosszú időtartamát az előállítottak nagy számával indokolta.

A Testület számos állásfoglalásában kifejtette, hogy az ilyen jellegű körülmények a konkrét ügyben eljáró rendőröket mentesíthetik a felelősség alól, a Testületnek azonban azt kell vizsgálnia, hogy a rendőrség, mint szervezet megfelelően biztosítja-e az alapjogok érvényesülését. A közhatalmat gyakorló szervek ugyanis nem hivatkozhatnak alappal saját belső nehézségeikre az állampolgári jogok biztosításának elmaradása esetén. Ahogyan arra a Testület korábbi – így például 304/2009. (X. 14.) számú – állásfoglalásában is utalt, a rendőrség nem hivatkozhat alappal saját leterheltségére, munkaszervezési nehézségeire az állampolgárok alapvető jogaival összefüggő kötelezettségei teljesítése során.

Az állam intézményvédelmi kötelezettsége azt jelenti, hogy az állami szervezeteknek nem csupán tartózkodniuk kell egyes alapjogok megsértéséről, indokolatlan korlátozásától, hanem pozitív kötelezettségük áll fent arra nézve, hogy e jogok zavartalan gyakorlását biztosítsák. Az Rtv. 2. § (1) bekezdése ezzel az elvvel összhangban rögzíti, hogy „a rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben, felvilágosítást és segítséget ad a rászorulóknak. A rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait”.

A fentiek figyelembe vétele mellett a Testületben az a meggyőződés alakult ki, hogy az előállítás nem csupán jogalapjának hiánya miatt, hanem azért is alapjogsértő volt, mivel 7 órás időtartama aránytalanul hosszú volt, különös tekintettel arra, hogy a panaszos meghallgatása mindössze 20 percet vett igénybe és arra, hogy meghallgatásának lezárása után még további 2 órán és 46 percen keresztül nem bocsátották szabadon. **A Testület a fentiekre tekintettel megállapította, hogy a panaszos személyi szabadsághoz fűződő alapvető joga az előállítás időtartamára tekintettel is sérült.**

b) Azzal kapcsolatban, hogy a panaszos előállítása során órákig az udvaron kényszerült várakozni, a Testület a következőkre jutott.

A panaszos a Testület tisztázó kérdésére azt válaszolta, hogy kb. 20 percet tartózkodtak az udvaron, ahonnan először egy folyosóra kísérték őket, majd különböző szobákba.

Mivel a 20 perces időtartam nem tekinthető kirívóan hosszúnak a panaszolt esemény napjának időjárási viszonyait tekintve, és a panaszos a panaszában olyan körülményt nem jelölt meg, amely az elhelyezés helyszínével összefüggésben az alapjogsérelem veszélyét vetné fel (pl. nem jutott vízhez), **a Testület úgy foglalt állást, hogy a panaszos tisztességes eljárásához, illetve emberi méltósághoz fűződő jogát az előállító helyiségen kívüli elhelyezése és az udvaron való várakoztatása miatt nem érte – önálló, az előállítás egésze okozta sérelmen túli – sérelem.**

IV.

Vizsgálata során a Testület megállapította, hogy sérült a panaszos gyülekezési joga a tüntetés idő előtti feloszlata miatt, valamint a tisztességes eljárásához fűződő joga amiatt, hogy az eljáró rendőrök nem figyelmeztették a demonstrálókat – köztük a panaszost – a jogszabályban meghatározott módon az oszlatásra. A jogsértő testi kényszer alkalmazás miatt sérült a panaszos emberi méltósága és az abból levezethető testi integritáshoz való joga, a jogsértő bilincselés miatt az emberi méltósághoz és személyi szabadsághoz fűződő joga is.

Sérült a panaszos személyi szabadsághoz fűződő joga a jogalap hiányában végzett előállítás, továbbá az előállítás időtartamának aránytalanul hosszú volta miatt is. A Testület megítélése szerint azonban nem érte – önálló, az előállítás egésze okozta sérelmen túli – sérelem a panaszos tisztességes eljárásához, illetve emberi méltósághoz fűződő jogát az előállító helyiségen kívüli elhelyezése és az udvaron való várakoztatása miatt.

Mindezen alapjogséremlmek összességükben elérik a súlyosság azon fokát, amely az Rtv. 93/A. § (6) bekezdése alapján indokolttá teszi az állásfoglalás megküldését az országos rendőrfőkapitánynak.

Budapest, 2012. október 17.

Dr. Juhász Imre
elnök

Dr. Kozma Ákos
elnökhelyettes

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
testületi tag

Dr. Féja András
testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf
előadó testületi tag